

HALOL MEHNAT VA MA'NAVIY MADANIYATNING FALSAFIY AHAMIYATI

Abduaxatova Sojida Nurali qizi

Andijon Davlat Pedagogika Instituti talabasi

Annotatsiya: Maqolada halol mehnat va ma'naviy madaniyatning falsafiy ahamiyati, insonning axloqiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Halol mehnat-bu adolat, halollik, va mas'uliyatni o'z ichiga olgan faoliyatdir, u insonning o'z mehnatiga hurmat bilan yondashishi, jamiyatga foyda keltirishi va ichki tinchlikni topishi uchun zarur. Halol mehnat va ma'naviy madaniyat falsafiy nuqtai nazardan insonning ichki va tashqi rivojlanishining poydevorini tashkil qiladi, jamiyatda adolatli va barqaror ijtimoiy munosabatlarni o'rni haqida tushunchalarning mohiyati ochib berilgan.

Kalit so'zi: Mehnat tarbiyasi, ma'naviy madaniyat, axloqiy madaniyat, adolatlilik, ijtimoiy rivojlanish, pedagogik madaniyat.

Аннотация: В статье рассматривается философское значение честного труда и духовной культуры, их важная роль в нравственном и социальном развитии человека. Честный труд — это деятельность, предполагающая справедливость, честность и ответственность, которые необходимы человеку для того, чтобы относиться к своей работе с уважением, приносить пользу обществу и обрести внутренний покой. Честный труд и духовная культура, с философской точки зрения, составляют основу внутреннего и внешнего развития человека, раскрывается сущность понятий о роли справедливых и устойчивых общественных отношений в обществе.

Ключевые слова: Трудовое воспитание, духовная культура, нравственная культура, справедливость, социальное развитие, педагогическая культура.

Abstract: The article discusses the philosophical significance of honest work and spiritual culture, which plays an important role in the moral and social development of a person. Honest work is an activity that includes justice, honesty, and responsibility, which is necessary for a person to approach his work with respect, benefit society, and find inner peace. Honest work and spiritual culture, from a philosophical point of view, form the

foundation of a person's internal and external development, and reveal the essence of the concepts of the role of fair and stable social relations in society.

Keywords: Labor education, spiritual culture, moral culture, justice, social development, pedagogical culture.

Kirish. Pedagogikada mehnat nafaqat fizikal yoki iqtisodiy faoliyat sifatida, balki tarbiyaviy jarayonning ajralmas qismi sifatida qaraladi. Mehnat orqali o'quvchilar shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyatni, ishning mehnatidan rohatlanishni va uning natijalariga hurmatni o'rganadilar. Mehnatni yaxshi tashkil etish va unga o'rgatish orqali o'quvchilarda kuchli ijtimoiy va axloqiy fazilatlar rivojlanadi.

Adabiyotlar tahlil: Актуальные вопросы фундаментальной и прикладной этики : к 90- летию со дня рождения профессора В. Г. Иванова : материалы Междунар. науч.- практ. конференциyasidan foydalanildi.

Tadqiqot metodologiyasi: Mazkur tadqiqotda tizimli tahlil, manbalar va ma'lumotlarni qiyoslash, tarixiy-ilmiy natijalarni o'rganish, mavzuga doir zamonaviy masalalarni aniqlash hamda ularga obyektiv yondashgan holda qiyosiy-tahlil asosida ilmiy xulosa va tavsiyalar berish metodlari qo'llanilgan.

Natija: Ma'naviy madaniyat va uning pedagogik roli: Ma'naviy madaniyat – bu insonning ichki dunyosini, axloqiy qadriyatlarni, hamjamiyatga nisbatan munosabatini shakllantiradi. Pedagogikada ma'naviy madaniyat, o'quvchilarga to'g'ri va adolatli yo'lni tanlashni, yaxshi inson bo'lishni, jamiyatga foydali bo'lishni va mehnat qilish orqali o'zini rivojlantirishni o'rgatadi.

Mehnat va ma'naviy madaniyatning birgalikda pedagogik ahamiyati: Mehnat va ma'naviy madaniyatning o'zaro bog'liqligi ta'lim jarayonida ayniqsa muhimdir. Masalan, o'quvchilarni mehnatga jismonan va ma'nan tayyorlash, ularda hurmat va mas'uliyat hissinu uyg'otadi, ular nafaqat o'zlarini, balki atrofdagilarni ham qadrlashni o'rganadilar. Bu holatda, mehnat va ma'naviy madaniyat pedagogik jarayonda o'zaro mustahkamlovchi omillar sifatida ishlaydi.

Mehnat tarbiyasining pedagogik usullari:

-Amaliy ishlar va loyiha ishlari: O'quvchilarni amaliy ishlar orqali mehnat qilishga o'rgatish. Masalan, sinfda yoki maktabda ishlab chiqarish faoliyatlari, qo'lda bajariladigan ishlar (gardening, rasm chizish, qo'lda mebel yasash va boshqalar) orqali mehnatni o'rganish.

-Kollektiv ish va guruh bo'lib ishlash: O'quvchilarni guruh bo'lib ishlashga undash, bu orqali jamoaviy mehnatni, bir-biriga yordam berishni, hamkorlik qilishni o'rgatish.

-Mehnatning ijtimoiy ahamiyatini tushuntirish: O'quvchilarga mehnat orqali jamiyatga qanday foyda keltirilishini, mehnatning iqtisodiy va axloqiy ahamiyatini tushuntirish. Bu jarayonning samaradorligi, o'quvchilarda mehnatga nisbatan ijtimoiy anglash va mas'uliyatni rivojlantirishga yordam beradi.

-Mehnat qadriyatlarini o'rgatish: O'quvchilarga mehnatning qadrini bilish va uni hurmat qilishni o'rgatish, mehnatni to'liq va samarali bajarishga undash.

Mehnat tarbiyasining natijalari:

- O'quvchilarda mehnatga ijobiy munosabat shakllanadi.
- Mehnatning ahamiyatini tushunish va uni hayotning ajralmas qismi sifatida qabul qilish.
- Amaliy ko'nikmalar va shaxsiy fazilatlar rivojlanadi.
- Jamiyatga foyda keltirishga tayyor bo'lgan, mas'uliyatli va halol insonlar tarbiyalanadi.

Muhokama: Halol mehnat va ma'naviy madaniyatning falsafiy ahamiyati – bu tushunchalar jamiyatda odamning o'z o'rnini, axloqiy qadriyatlarni va ijtimoiy hayotdagi mas'uliyatni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ularning falsafiy o'lchami shundan iboratki, halol mehnat insonning dunyoviy va ma'naviy rivojlanishiga hissa qo'shadi, ma'naviy madaniyat esa har bir insonni axloqiy va ma'naviy jihatdan to'liq shakllantiradi.

1. Halol mehnatning falsafiy ahamiyati:

Halol mehnat – bu insonning o'zini hurmat qilish, jamiyatga foyda keltirish, uning ijtimoiy va axloqiy qadriyatlariga mos ravishda mehnat qilishdir. Bu tushuncha falsafiy nuqtai nazardan quyidagi jihatlarga ega:

- Adolat va halollik: Halol mehnat, avvalo, adolat va halollikni anglatadi. Falsafada mehnat – bu insonning jamiyatga qo'shgan hissasining o'lchovi deb qaraladi. Halol

mehnat orqali inson o'z mehnatining natijasini to'g'ri va halol ravishda topadi, bu esa adolatni va tenglikni ta'minlashga xizmat qiladi. Halollik – mehnatning ma'naviy yuksakligini anglatadi, chunki mehnat faqatgina moddiy foyda keltirishdan iborat emas, balki ijtimoiy va axloqiy mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

- O'z-o'zini rivojlantirish va o'z-o'zini anglash: Halol mehnat orqali inson o'zining ichki dunyosini, qadriyatlarini va maqsadlarini rivojlantiradi. Falsafiy jihatdan mehnat – bu nafaqat moddiy farovonlikka erishish, balki o'z shaxsiy kamolotini va dunyoqarashini shakllantirishning vositasi sifatida qaraladi. Halol mehnat, shuningdek, insonni ichki huzur va tinchlikka olib keladi, chunki u o'z mehnatini halol va adolatli yo'l bilan amalga oshiradi.

- Ijtimoiy mas'uliyat: Halol mehnat jamiyatning farovonligi uchun muhimdir. Falsafiy nuqtai nazardan, inson o'z mehnati bilan jamiyatga foyda keltirishi kerak. Bu mehnatning ijtimoiy jihatini uning ma'naviy ahamiyatini yanada oshiradi, chunki har bir halol mehnat jamiyatda yaxshilik va adolatni keltirib chiqaradi.

2. Ma'naviy madaniyatning falsafiy ahamiyati:

Ma'naviy madaniyat – bu insonning axloqiy, estetik va diniy qadriyatlarini o'z ichiga olgan, uning ichki dunyosini tashkil etadigan tizimdir. Falsafada ma'naviy madaniyat quyidagi ahamiyatga ega:

- Axloqiy jihat: Ma'naviy madaniyat, avvalo, insonning axloqiy fazilatlarini shakllantiradi. U insonni haqiqat, adolat, halollik va mas'uliyat kabi yuksak qadriyatlar bilan bog'laydi. Ma'naviy madaniyatning falsafiy o'lchami shundan iboratki, u faqatgina ichki qadriyatlar va tasavvurlarni o'z ichiga olmasdan, jamiyatda ijtimoiy mas'uliyatni va o'zaro hurmatni shakllantirishga ham xizmat qiladi.

- Insoniyat va jamiyatning rivoji: Falsafada ma'naviy madaniyat insoniyat va jamiyatning rivojlanishining asosiy omili sifatida qaraladi. Ma'naviy qadriyatlar – bu jamiyatning to'liq, adolatli va tinch rivojlanishining poydevori. Insonning o'zini, boshqa insonlarni va jamiyatni hurmat qilishi, o'zining axloqiy majburiyatlarini bajarishi, ma'naviy madaniyatning bir qismini tashkil etadi. Shu bilan birga, ma'naviy madaniyat, insonni faqat o'zining shaxsiy ehtiyojlarini emas, balki jamiyatning manfaatlarini ham hisobga olishga undaydi.

- O'z-o'zini anglash va maqsadni aniqlash: Ma'naviy madaniyat, insonni o'zining haqiqiy maqsadlari va mazmuni bilan bog'laydi. Falsafiy nuqtai nazardan, ma'naviy madaniyat orqali inson o'zini dunyodagi o'rnini anglaydi va o'zining axloqiy mas'uliyatini tushunadi. Bu, o'z navbatida, insonning shaxsiy rivojlanishiga va uning jamiyatdagi o'rnini topishga yordam beradi.

Xulosa. Mehnat va ma'naviy madaniyatni pedagogik jarayonda o'rgatish nafaqat o'quvchilarga amaliy ko'nikmalarni, balki ijtimoiy va axloqiy qadriyatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Shuning uchun, bu ikki tushuncha ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilarda mehnatni qadrlash va o'z-o'zini ma'naviy rivojlantirish istagini uyg'otish uchun muhimdir.

Adabiyotlar

- 1.O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – Toshkent: “O'zbekiston”, 2017 y.
- 2.Ro'ziyev.Z. Harakatlar strategiyasi: Ijtimoiy sohani rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari. Manba: “postda.uz” rasmiy vebsayti.
- 3.Grineuey D. Panorama ekonomicheskoy misli konsa XX stoletiya. V 2t. SPb.: Ekonomika, 2002.T.1 S.416424 17
4. Актуальные вопросы фундаментальной и прикладной этики : к 90- летию со дня рождения профессора В. Г. Иванова : материалы Междунар. науч.-практ. конф. - СПб. : СПбГУП, 2012. - 156 с.